

Associationsrättsliga frågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet ett tjugotal motionsyrkanden om associationsrättsliga frågor från den allmänna motionstiden 2009. Motionsyrkandena gäller bl.a. könsfördelningen i bolagsstyrelser, regler för socialt företagande, revisionspliktens omfattning och arbete i bolagsstyrelser.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden. Av yrkandena bereds fyra i förenklad ordning. I de fallen hänvisar utskottet till ställningstaganden som gjorts tidigare under valperioden.

I betänkandet finns tre reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Inledning	5
Könsfördelningen i bolagsstyrelser m.m.	5
Regler för socialt företagande	7
Ny företagsform	9
Revisionspliktens omfattning	10
Arbete i bolagsstyrelser	11
Ändring i årsredovisningslagen	13
Övriga motionsförslag - förenklad beredning	14
Reservationer	16
1. Könsfördelningen i bolagsstyrelser m.m., punkt 1 (s, v, mp)	16
2. Regler för socialt företagande, punkt 2 (s, v, mp)	17
3. Arbete i bolagsstyrelser, punkt 5 (mp)	18
Särskilt yttrande	20
Övriga motionsförslag - förenklad beredning, punkt 7 (s, v, mp)	20
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	21
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	21

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Könsfördelningen i bolagsstyrelser m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ju381 yrkande 29, 2009/10:C229, 2009/10:C325, 2009/10:C336, 2009/10:C364 yrkande 1, 2009/10:C435, 2009/10:C441, 2009/10:C449, 2009/10:C464, 2009/10:C487, 2009/10:C488, 2009/10:N429 yrkande 4 och 2009/10:A291 yrkande 2.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. **Regler för socialt företagande**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:N389 yrkande 4 och 2009/10:N394 yrkande 2.

Reservation 2 (s, v, mp)

3. **Ny företagsform**

Riksdagen avslår motion 2009/10:C396.

4. **Revisionspliktens omfattning**

Riksdagen avslår motion 2009/10:C468 yrkandena 1 och 2.

5. **Arbete i bolagsstyrelser**

Riksdagen avslår motion 2009/10:C364 yrkandena 2, 4 och 5.

Reservation 3 (mp)

6. **Ändring i årsredovisningslagen**

Riksdagen avslår motion 2009/10:C370.

7. **Övriga motionsförslag - förenklad beredning**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:C349, 2009/10:C371, 2009/10:C477 och 2009/10:N389 yrkande 5.

Stockholm den 4 mars 2010

På civilutskottets vägnar

Inger René

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger René (m), Ewa Thalén Finné (m), Johan Ljöfstrand (s), Eva Bengtson Skogsberg (m), Lennart Pettersson (c), Christina Oskarsson (s), Jan Ertsborn (fp), Hillevi Larsson (s), Christine Jönsson (m), Gunnar Sandberg (s), Yvonne Andersson (kd), Anti Avsan (m), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Lars Tysklind (fp), Jan Lindholm (mp) och Fredrik Lundh (s).

Utskottets överväganden

Inledning

I betänkandet behandlas sammanlagt ett tjugotal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2009 om associationsrättsliga frågor. Motionsyrkandena gäller bl.a. könsfördelningen i bolagsstyrelser, regler för socialt företagande, revisionspliktens omfattning och arbete i bolagsstyrelser.

Motionsförslagen finns i *bilagan*.

Könsfördelningen i bolagsstyrelser m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med förslag på lagstiftning om könsfördelningen i bolagsstyrelser m.m.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Motionerna

I motion C229 föreslår Renée Jeryd och Christina Oskarsson (båda s) ett tillkännagivande om att regeringen bör lägga fram förslag till ändringar i aktiebolagslagen som innebär att minst 40 % av vardera könet ska vara representerat i privatägda aktiebolags styrelser. I motionerna C336 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp), C364 av Tina Ehn och Jan Lindholm (båda mp) (yrkande 1), C435 av Sylvia Lindgren och Agneta Gille (båda s), C441 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s), C464 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (s), C487 av Anne Ludvigsson m.fl. (s), C488 av Carina Hägg m.fl. (s), Ju381 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) (yrkande 29), N429 av Per Bolund (mp) (yrkande 4) och A291 av Eva-Lena Jansson (s) (yrkande 2) framställs liknande förslag.

I motion C325 föreslår Karin Åström och Berit Högman (båda s) ett tillkännagivande om att regeringen bör lägga fram förslag till ändringar i aktiebolagslagen som innebär att minst 40 % av vardera könet ska vara representerat i bolagens valberedningar och styrelser.

I motion C449 av Annika Qarlsso (c) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att en modell med frivilliga jämställdhetskontrakt bör införas för att komma till rätta med det ojämlika förhållandet mellan män och kvinnor när det gäller innehav av chefsposter, styrelseuppdrag och ordförandeuppdrag i näringslivet.

Frågesvar

Näringsminister Maud Olofsson lyfte den 11 november 2009 i ett frågesvar fram initiativet Styrelsekraft. Det är ett exklusivt mentorprogram som ger 200 högt kvalificerade kvinnor tillgång till befintliga styrelsenätverk och möjlighet att vidareutveckla sin kompetens inom styrelsearbete. Intresset för att delta i programmet har enligt näringsministern varit mycket stort – 1 400 kvinnor från hela landet ansökte om att få delta (svar på fr. 2009/10:142).

Integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni anförde den 2 februari 2010 i ett frågesvar att det är viktigt att andelen kvinnor på chefspositioner och i styrelser ökar, såväl i privata bolag som i statliga. Integrations- och jämställdhetsministern framhöll att regeringen sedan den tillträdde har arbetat för att andelen kvinnor på chefspositioner och i styrelser ska kunna öka. Som ett av flera exempel nämnde ministern det nationella styrelseprogrammet för kvinnor – Styrelsekraft. Det syftar till att lyfta fram och synliggöra kvinnor med styrelsekompetens, vilket bör underlätta bl.a. för valberedningarna i deras rekryteringsarbete. Integrations- och jämställdhetsministern betonade att hon vill se ett jämställt samhälle där vi bedöms efter vår kompetens och våra förmågor och meriter, oavsett vilket kön vi har. Enligt integrations- och jämställdhetsministern är emellertid lagstadgad kvotering av kvinnor och män till bolagsstyrelser inte en lämplig metod för att förbättra jämställdheten i näringslivet (svar på fr. 2009/10:459).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet uttalat tidigare, när liknande motionsyrkanden som de nu aktuella behandlats av riksdagen, anser utskottet att rådande förhållanden vad gäller könsfördelningen i bolagsstyrelser inte är tillfredsställande (bet. 2006/07:CU11, bet. 2007/08:CU7 och bet. 2008/09:CU14). Förhållandena ger anledning till eftertanke, men det bör enligt utskottets mening trots allt inte komma i fråga att lagstiftningsvägen tvinga fram en ändring.

En jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser måste alltså främjas med andra medel. Utskottet vill här peka på att enligt Svensk kod för bolagsstyrning ska en jämn könsfördelning i styrelsen eftersträvas och att vissa bolag enligt noteringskraven på Stockholmsbörsen är skyldiga att tillämpa koden.

Dessutom vill utskottet framhålla att riksdagen hösten 2006 beslutade om riktade insatser för att främja kvinnors företagande och för att stärka kunskaperna om kvinnors företagande. Satsningen omfattade 100 miljoner kronor per år under 2007–2009 (prop. 2006/07:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.14.2, bet. NU1, rskr. 62–63). Hösten 2009 beslutade riksdagen att den treåriga insats som genomförts under perioden 2007–2009 ska förlängas till 2010 och omfatta ytterligare 100 miljoner kronor (prop. 2009/10:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.5.2, bet. NU1, rskr. 146–148).

För att särskilt synliggöra kvinnors företagande och inspirera fler kvinnor att starta företag har regeringen tagit initiativ till det nationella styrelseprogrammet för kvinnor – Styrelsekraft. Det är ett exklusivt mentorprogram som ger 200 högt kvalificerade kvinnor tillgång till befintliga styrelsenätverk och möjlighet att vidareutveckla sin kompetens inom styrelsearbete. Intresset för att delta i programmet har varit mycket stort – 1 400 kvinnor från hela landet ansökte om att få delta.

Därutöver vill utskottet nämna att regeringen sommaren 2009 i en skrivelse till riksdagen aviserat att man avser att initiera en undersökning av hur valberedningar agerar för att främja en jämn könsfördelning i börsföretagen (skr. 2008/09:198).

Med det anförda vidhåller utskottet sitt tidigare ställningstagande och föreslår därför att riksdagen avslår motionerna C229, C325, C336, C364 yrkande 1, C435, C441, C449, C464, C487, C488, Ju381 yrkande 29, N429 yrkande 4 och A291 yrkande 2.

Regler för socialt företagande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om krav på särskild lagstiftning för socialt företagande.

Jämför reservation 2 (s, v, mp).

Motionerna

I motion N389 föreslår Ulf Holm m.fl. (mp) ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda om det krävs en särskild lagstiftning för sociala företag (yrkande 4).

Lars U Granberg (s) anför i motion N394 att det är viktigt att agera snabbt när nya former av kooperativa företag växer fram och ställer krav på tydliga regelverk. Motionären lyfter särskilt fram egenanställningsföretag i kooperativ form som ett problemområde där lagstiftningen bör ses över. Ett tillkännagivande i enlighet härmed begärs (yrkande 2).

Bakgrund

Sociala företag som företagsform har i Sverige och i andra europeiska länder visat sig kunna bidra till att skapa arbete bl.a. för de människor som står långt borta från arbetsmarknaden. Dessa företag drivs på marknadsmässiga villkor men har också en social dimension i verksamheten. Medarbetarna i sociala företag har ofta på grund av långtidsarbetslöshet, långtidssjukskrivning, funktionshinder eller andra skäl inte haft möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden.

Pågående arbete

Regeringen gav den 26 november 2007 fyra myndigheter (Nutek, AMS, Försäkringskassan och Socialstyrelsen) i uppdrag att ta fram ett brett, tvärsektoriellt program med förslag på insatser som stimulerar till att fler sociala företag startar och växer. På så sätt kan fler bli delaktiga i arbetslivet och få ökade möjligheter att försörja sig själva på den reguljära arbetsmarknaden. Utöver att skapa myndighetsövergripande lösningar för att öka antalet sociala företag fick myndigheterna i uppdrag att gå igenom vilka ersättningar från olika trygghetssystem som de personer som arbetar i sociala företag i dag kan få del av och ge förslag på förändringar av regelverken. Programmet skulle också titta på finansieringsmöjligheter för sociala företag och möjligheten för sociala företag att delta i offentliga upphandlingar.

I maj 2008 presenterade de fyra myndigheterna ett programförslag för fler och växande sociala företag. Programförslaget är strukturerat i tre delar där första delen beskriver förutsättningar och möjligheter för att starta, driva och arbeta i sociala företag i Sverige i dag. Här finns definitioner, exempel, lagar och regler för företag och individer, en internationell utblick och en redovisning av samhällsnyttan. I andra delen beskrivs villkoren för det sociala företagandet och de förändringar som behövs för en långsiktigt hållbar tillväxt av företag och arbetstillfällen. Den avslutande delen innehåller dels förslag till förändringar av mer övergripande karaktär på kortare och längre sikt, dels konkreta programinsatser för att stimulera utvecklingen.

I november 2009 beslutade regeringen att avsätta 10 miljoner kronor för att öka kunskapen om de sociala företagen och deras roll i att stötta människor i utsatta situationer till ett aktivt arbetsliv. Det framhölls att kunskapen om de sociala företagen och deras roll behöver stärkas. Regeringen gav därför Nutek i uppdrag att i samråd med Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen och Försäkringskassan samt befintliga sociala företag genomföra olika informationsinsatser om socialt företagande.

Tidigare ställningstaganden

Motionsyrkanden om särskilda regler för socialt företagande har behandlats av lagutskottet vid flera tillfällen, senast i betänkande 2003/04:LU12. Utskottet hänvisade till tidigare ställningstaganden och anförde att det saknades skäl för riksdagen att ta initiativ till ytterligare lagstiftningsåtgärder på området. Våren 1998 avstyrkte utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande 1997/98:LU19 en motion i vilken det begärdes att det skulle införas särskild lagstiftning om en kooperativ företagsform anpassad för sociala kooperativ. Utskottet kunde inte finna att den associationsrättsliga lagstiftningen utgjorde hinder mot en sådan verksamhet och pekade särskilt på att den kooperativa företagsformen stärkts och fått likvärdiga arbetsvillkor jämfört med andra företag genom vissa ändringar i bl.a. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar som riksdagen beslutat om hösten

1997. Det slags effekter som efterlystes av motionärerna kunde, menade utskottet, knappast uppnås genom ytterligare lagstiftningsåtgärder på det civilrättsliga området. Detta innebar emellertid inte att utskottet därmed avvisade de tankegångar som fördes fram i den då aktuella motionen. I stället fanns det skäl för att frågorna fick en närmare genomlysning i lämpligt sammanhang. Något särskilt initiativ från riksdagens sida var dock, enligt utskottets mening, inte nödvändigt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alltså att det saknas skäl för riksdagen att ta initiativ till några ytterligare lagstiftningsåtgärder på området. Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna N389 yrkande 4 och N394 yrkande 2.

Ny företagsform

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om krav på ett särskilt regelverk för mikroföretag.

Motionen

I motion C396 föreslår Anna Lilliehöök (m) ett tillkännagivande om att regeringen bör se över lagstiftningen och föreslå ett regelverk för mikroföretag. Motionären menar att många tycker att det är krångligt att sätta sig in i kraven för att bli egenföretagare och därmed avstår från exempelvis sidoverksamhet och tillfällig verksamhet.

Bakgrund

Enskild näringsverksamhet är den enklaste företagsformen. Ett företag som drivs på detta sätt är inte en juridisk person, och som organisationsnummer används företagarens personnummer. Det finns således inte någon klar gräns mellan ägaren och företaget, vilket bl.a. innebär att en enskild näringsidkare personligen ansvarar för företagets alla förpliktelser. Det är den enskilda näringsidkaren och inte företaget som t.ex. hyr en lokal eller är part i en domstolsprocess. En enskild näringsverksamhet ägs alltid av en person.

Det finns inte något krav på startkapital i en enskild näringsverksamhet. Enskilda näringsidkare behöver i de flesta fall inte ha en revisor, men alla enskilda näringsidkare är bokföringsskyldiga. Det kan finnas flera verksamheter av olika art i en enskild näringsverksamhet, men de behöver inte redovisas och beskattas var för sig eftersom de räknas som en sammanhållen verksamhet.

Namnet på en enskild näringsverksamhet kan registreras hos Bolagsverket, och i vissa undantagsfall är en sådan registrering ett krav. Registreringen ger ensamrätt till namnet i en specifik bransch i det län där verksamheten bedrivs.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill erinra om att regeringen högt prioriterar åtgärder som syftar till att förbättra förutsättningarna för entreprenörskap och företagande. Detta sker bl.a. genom regelförenkling, generella insatser för kapitalförsörjning samt information och rådgivning. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att ställa sig bakom motionärens förslag om ett särskilt civilrättsligt regelverk för mikroföretag. Motion C396 bör därför avslås.

Revisionspliktens omfattning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om revisionspliktens omfattning. Utskottet hänvisar till en aviserad proposition.

Motionen

I motion C468 föreslår Mikael Oscarsson (kd) ett tillkännagivande om att regeringen bör övervaka att vinsterna vid avskaffandet av revisionsplikten för mindre företag inte äts upp av ökade kostnader förknippade med bokföringskontrollen (yrkande 1). Motionären föreslår vidare ett tillkännagivande om att regeringen bör gynna konkurrenskraften genom att lägga gränsvärdet för undantag från revisionsplikten på EU:s maximivärde (yrkande 2).

Pågående arbete m.m.

Den tidigare regeringen beslutade den 7 september 2006 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över bl.a. reglerna om revision för små företag. Genom tilläggsdirektiv beslutade den nuvarande regeringen den 14 december 2006 att ge utredaren i uppdrag att föreslå de ändringar i regelverket som krävs för att ta bort revisionsplikten för de små företagen m.m.

I mars 2008 överlämnade Utredningen om revisorer och revision delbetänkandet Avskaffande av revisionsplikten för små företag (SOU 2008:32). I betänkandet anförs att enligt nuvarande regler måste alla aktiebolag ha en kvalificerad revisor. Utredningen föreslår att bara knappt 4 % av aktiebolagen ska ha revisionsplikt. Detta innebär i stort sett en återgång till den

ordning som gällde i Sverige före 1988 och utgör en anpassning till EU. I nästan alla EU-länder är de små företagen redan undantagna från revisionsplikt.

Utredningsförslaget innebär att alla börsnoterade aktiebolag och alla finansbolag ska vara skyldiga att ha en kvalificerad revisor. Av övriga företag föreslås att endast de största ska omfattas av revisionsplikt, nämligen alla företag som uppfyller mer än ett av följande villkor:

- mer än 83 miljoner kronor i omsättning
- mer än 41,5 miljoner kronor i balansomsättning (tillgångar)
- fler än 50 anställda.

Förslaget innebär att möjligheten till undantag enligt EG:s fjärde bolagsrättsliga direktiv utnyttjas maximalt och att Sverige tillämpar samma gränsvärden som bl.a. Nederländerna, Storbritannien och Tyskland. I delbetänkandet anförs vidare att när revisionstvånget försvinner får de små företagen frihet att välja de redovisnings- och revisionstjänster som de anser sig behöva. Utbudet av sådana tjänster kommer enligt utredningen att öka och priserna sjunka. Det ger de svenska småföretagen ökad konkurrenskraft. För att uppmuntra till frivillig revision föreslår utredningen vissa åtgärder.

Delbetänkandet har remissbehandlats, och en proposition är aviserad till den 5 maj 2010.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att regeringen aviserat en proposition till den 5 maj 2010 som rör frågan om revisionspliktens omfattning. Motion C468 yrkandena 1 och 2 bör därför avslås.

Arbete i bolagsstyrelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om styrelseledamöters arbete i bolagsstyrelser.

Jämför reservation 3 (mp).

Motionen

I motion C364 föreslår Tina Ehn och Jan Lindholm (båda mp) ett tillkännagivande om att regeringen bör föreslå en begränsning av antalet styrelseuppdrag som en och samma person kan ha till fem i bolag med en omsättning över 50 miljoner kronor (yrkande 2). Motionärerna föreslår vidare ett tillkännagivande om att regeringen bör inrätta en styrelseutbildning innehållande grundläggande kunskap om företags-, skatte- och arbetslagstiftning, som ska leda till ett s.k. körkort i styrelsearbete (yrkande 4).

Slutligen föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen bör införa ett krav på körkort i styrelsearbete för att kunna ingå i styrelsen i ett publikt aktiebolag (yrkande 5).

Gällande rätt

Bestämmelser om ett bolags ledning finns i 8 kap. aktiebolagslagen (2005:551). Ett aktiebolag ska ha en styrelse med en eller flera ledamöter. Antalet styrelseledamöter eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter ska anges i bolagsordningen (1 §). Styrelsen ska utses av bolagsstämman. I bolagsordningen får det föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter ska utses på annat sätt (8 §). För publika aktiebolag gäller att mer än hälften av styrelseledamöterna ska utses av bolagsstämman (47 §). I ett publikt aktiebolag ska bolagsstämmans ordförande, innan styrelseval förrättas, lämna uppgift till bolagsstämman om vilka uppdrag den valet gäller innehar i andra företag (48 §).

Varken i aktiebolagslagen eller annan associationsrättslig lagstiftning finns några regler om en styrelseledamots möjligheter att samtidigt vara styrelseledamot i andra företag.

Frågan om att införa en dylik begränsning övervägdes i samband med 1998 års ändringar i aktiebolagslagen med anledning av regeringens proposition Aktiebolagets organisation (prop. 1997/98:99). I propositionen gjorde regeringen bedömningen att det inte var lämpligt att införa en begränsning av hur många styrelseuppdrag en och samma person får inneha. Även om ett aktivt styrelsearbete, framför allt i de större bolagen, kräver en så stor arbetsinsats att det inte låter sig förenas med många andra uppdrag, kunde det, enligt vad som anfördes i propositionen, endast i de enskilda fallen avgöras var gränsen går. I stället förordade regeringen införandet av en ordning som innebär att valet av styrelseledamöter i publika aktiebolag ska föregås av information om de föreslagna kandidaternas uppdrag i andra företag, något som ger aktieägarna en möjlighet att i varje enskilt fall ta ställning till om en viss kandidats möjlighet att fullgöra ett uppdrag som styrelseledamot i bolaget påverkas negativt av de uppdrag som denne har i andra företag (8 kap. 48 § aktiebolagslagen).

När det sedan gäller krav på utbildning för styrelsen uppställs vissa hinder mot att vara styrelseledamot. En juridisk person kan inte vara styrelseledamot (10 §). Den som är underårig eller i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller har näringsförbud kan inte heller vara styrelseledamot (11 §). Till styrelseledamot får inte utan godtagbara skäl utses någon som inte avser att ta del i verksamhet som enligt lagen ankommer på styrelsen (12 §).

Frågesvar

Näringsminister Maud Olofsson lyfte den 11 november 2009 i ett frågesvar fram initiativet Styrelsekraft. Det är ett exklusivt mentorprogram som ger 200 högt kvalificerade kvinnor tillgång till befintliga styrelsenätverk

och möjlighet att vidareutveckla sin kompetens inom styrelsearbete. Intresset för att delta i programmet har enligt näringsministern varit mycket stort – 1 400 kvinnor från hela landet ansökte om att få delta (svar på fr. 2009/10:142).

Utskottets ställningstagande

Det är inte ovanligt att en och samma person sitter i styrelsen för ett eller flera bolag. Enligt gällande rätt ska stämмоорdföranden, innan styrelseval förrättas i ett publikt bolag, inhämta upplysningar om vilka uppdrag den som valet gäller innehar i andra företag. Som redovisats ovan är avsikten att bereda aktieägarna underlag för att bedöma bl.a. i vad mån den föreslagna personen kan ha tid för ett uppdrag som styrelseledamot i bolaget och om hon eller han kan ha ett mot bolaget stridande intresse. Varken bolagsstämman eller stämмоорdföranden har emellertid någon möjlighet att framtvunga information från kandidaten. Om hon eller han avböjer att lämna information eller lämnar endast generella upplysningar, får stämмоорdföranden vidarebefordra det beskedet till stämman. Något formellt hinder att välja en person som underlåter att lämna den angivna informationen till stämman har inte uppställts.

Mot den redovisade bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl att införa en begränsning av hur många styrelseuppdrag en och samma person får ha, varför motion C364 yrkande 2 bör avslås. Vad gäller motionsförslagen i övrigt vill utskottet peka på det arbete som regeringen bedriver på området. Även motion C364 yrkandena 4 och 5 bör således avslås.

Ändring i årsredovisningslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om krav på ändringar i årsredovisningslagen. Utskottet hänvisar bl.a. till innehållet i gällande rätt.

Motionen

I motion C370 föreslår Lars Lilja (s) ett tillkännagivande om att regeringen bör föreslå ändrade regler i årsredovisningslagen så att det förutom verkställande direktörens lön och förmåner också framgår vilka ersättningar som betalats ut till ledamöterna i styrelsen var för sig.

Gällande rätt

Den 1 juli 2006 trädde nya regler i kraft i 5 kap. 20 § årsredovisningslagen (1995:1554) angående information om löner, ersättningar och andra förmåner.

Sedan tidigare gällde att det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och andra ersättningar skulle anges för hela gruppen styrelseledamöter, verkställande direktören och motsvarande befattningshavare. Tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelseledamöter, verkställande direktören och motsvarande befattningshavare skulle anges särskilt.

Sedan den 1 juli 2006 gäller dessutom att uppgifter om löner och andra ersättningar i ett publikt aktiebolag ska lämnas för var och en av styrelseledamöterna och för den verkställande direktören. Sådana uppgifter behöver dock inte lämnas för arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda. Av förarbetena (prop. 2005/06:187 s. 56) framgår att den skärpning som gjordes vad gäller publika bolag var i linje med Förtroendekommissionens förslag (SOU 2004:47). Vidare framgår att Förtroendekommissionens avgränsning till publika aktiebolag ansågs lämplig.

När det gäller incitamentsprogram innehåller Stockholmsbörsens noteringsavtal ett krav på att bolagen på sina respektive webbplatser ska lämna en utförlig redovisning för vart och ett av samtliga utestående program. I kommentaren till noteringsavtalet anges bl.a. att det är väsentligt att det tydligt framgår av redogörelsen vilken kostnad som är kopplad till programmet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att enligt årsredovisningslagen ska uppgifter om löner och andra ersättningar i ett publikt bolag lämnas för var och en av styrelseledamöterna och den verkställande direktören. De gällande reglerna ligger således helt i linje med motionsönskemålen. Motion C370 bör därför avslås.

Övriga motionsförslag - förenklad beredning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande (s, v, mp).

I motioner från 2009 års allmänna motionstid har väckts förslag om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning, lagen om ekonomiska föreningar och ytterligare lagstiftning om franchising. Motsvarande eller i allt väsentligt motsvarande motionsförslag har utskottet behandlat tidigare under valperioden. Detta har gjorts i betänkandena 2006/07:CU11, 2007/08:CU7 och 2008/09:CU14. Riksdagen avlog i enlighet med utskottets för-

slag motionsyrkandena. Utskottet står fast vid sina senaste ställningstaganden, och det finns inte heller andra skäl att behandla motionerna i vanlig ordning. Motionerna avstyrks.

Reservationer

- 1. Könsfördelningen i bolagsstyrelser m.m., punkt 1 (s, v, mp)**
av Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s),
Gunnar Sandberg (s), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Jan
Lindholm (mp) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Ju381 yrkande 29, 2009/10:C229, 2009/10:C336, 2009/10:C364 yrkande 1, 2009/10:C435, 2009/10:C441, 2009/10:C464, 2009/10:C487, 2009/10:C488, 2009/10:N429 yrkande 4 och 2009/10:A291 yrkande 2 och bifaller delvis motionerna 2009/10:C325 och 2009/10:C449.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning måste man sträva efter en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män. Jämställdhet är en fråga om mänskliga rättigheter, demokrati och rättvisa, men också om att ta till vara alla människors kompetens. Om kompetensen hos både kvinnor och män i näringslivet tillvaratas får företagsledningarna den bästa sammansättningen, vilket gynnar företagen och därmed tillväxten. Forskning visar att ledande befattningshavare i dag inte väljs enbart på grundval av kompetens. Män, som i de flesta fall styr nomineringsprocessen, väljer ofta män just därför att de är män. Enligt vår uppfattning finns det ett behov av kvinnlig representation i företagens valberedningar.

När det gäller aktiebolag i vilka staten har ett bestämmande inflytande hade den tidigare regeringen ställt upp delmålet att andelen kvinnliga styrelseledamöter skulle vara minst 40 % år 2003. Målet uppnåddes genom ett kontinuerligt och systematiskt nomineringsarbete.

Fortfarande är det svårt för kvinnor att ta sig upp till de privata bolagens ledningsgrupper och styrelser. Djupt rotade traditioner och värderingar är ofta skälet till att kvinnor hindras att ta sig till toppen inom näringslivet. För det är varken så att kvinnor har lägre kompetens, lägre utbildning eller kortare arbetslivserfarenhet. Den kvinnliga representationen i bolagsstyrelserna har förbättrats något under senare år men är fortfarande ojämförbar. Vi kan konstatera att denna förändring aldrig hade skett utan den debatt och det hot om lagstiftning som den förra regeringen med sina samarbetspartier initierade. Under de senaste åren har vi dock kunnat konstatera att den positiva trenden avstannat.

Den socialdemokratiska regeringen gav i juni 2005 en sakkunnig person i uppdrag att överväga frågan om en jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser. Uppdraget redovisades i maj 2006 i departementspromemorian Könsfördelningen i bolagsstyrelser (Ds 2006:11). I promemorian föreslås bl.a. regler i aktiebolagslagen om könsfördelningen i styrelser för publika aktiebolag. Den nuvarande regeringen har beslutat att avskryva förslagen i departementspromemorian. Vi anser att detta är djupt beklagligt, och vi är mycket oroad över vad regeringens politik kommer att få för konsekvenser för jämställdheten inom näringslivet.

Enligt vår uppfattning har bolagen redan fått god tid på sig att själva försöka komma till rätta med problemet med mansdominerade styrelser. Under de senaste åren har otillräckliga initiativ tagits från näringslivets sida för att förändra situationen. Vi kräver därför att åtgärder vidtas mot mansdominansen i bolagens styrelser. Enligt vår mening bör regeringen snarast lägga fram lagförslag som innebär att andelen kvinnor i privatägda aktiebolags styrelser måste vara minst 40 %.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna C229, C336, C364 yrkande 1, C435, C441, C464, C487, C488, Ju381 yrkande 29, N429 yrkande 4 och A291 yrkande 2 samt med delvis bifall till motionerna C325 och C449, som sin mening ge regeringen till känna.

2. Regler för socialt företagande, punkt 2 (s, v, mp)

av Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Jan Lindholm (mp) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:N389 yrkande 4 och 2009/10:N394 yrkande 2.

Ställningstagande

Inom många för samhället viktiga områden växer det fram företag för vilka vinst inte är det primära målet. En del av dessa företag finns inom områden där verksamheten har ett mer allmänt intresse, t.ex. vård, skola och omsorg. Andra företag, inte minst de sociala arbetskooperativen, bedriver verksamhet för att integrera de mest utsatta på arbetsmarknaden, såsom psykiskt funktionshindrade och tidigare alkohol- och narkotikamissbrukare. Ytterligare andra verksamheter inriktar sig på att skapa arbeten för ungdomar, kvinnor och invandrare eller engagerar sig i lokal utveckling. Detta företagande är en naturlig del av den sociala ekonomin. På grund av dess särskilda inriktning benämns verksamheten ibland socialt

företagande. I dessa företag är medlemsnyttan och/eller samhällsnyttan den bakomliggande drivkraften. I dag är det i allt väsentligt det offentliga som betalar för de utförda tjänsterna.

Det sociala företaget kommer att få en allt viktigare roll i framtiden. Vi anser att denna potential av ny företagande måste utvecklas. Att stödja utvecklingen av det sociala företaget handlar också om att öka medborgarinflytandet i ekonomin. Inom områden där samhällsintresset väger tungt kan inte vinstintresset styra eftersom det finns uppenbara risker att den allmänna välfärdspolitiken blir underminerad.

En ny associationsform för socialt företagande skulle stimulera människor att starta företag av denna typ. Det är viktigt att visa en politisk vilja att utveckla det sociala företaget och samtidigt anvisa ett klart och tydligt regelverk. Mot denna bakgrund anser vi att regeringen bör ta de initiativ som krävs i frågan.

Vad som anförts ovan bör regeringen, med bifall till motionerna N389 yrkande 4 och N394 yrkande 2, som sin mening ge regeringen till känna.

3. Arbete i bolagsstyrelser, punkt 5 (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:C364 yrkandena 2, 4 och 5.

Ställningstagande

Jag anser att det moderna samhället kräver förnyad och bredare kompetens i bolagsstyrelser. Att sitta i en bolagsstyrelse innebär ett stort ansvar inför ägare, anställda och låntagare m.fl. För att klara av ansvaret för styrelsearbetet krävs att styrelseledamöterna avsätter tillräckligt med tid för uppdraget. Styrelseledamöterna måste sätta sig in i den redovisning och de avtal med m.m. som berör företaget. Styrelsearbete i större företag med många anställda och externa intressenter tar givetvis mer tid i anspråk än styrelsearbetet i ett litet bolag. Mot bakgrund av detta anser jag att antalet styrelseuppdrag som en och samma person ska få ha bör begränsas till fem i bolag med en omsättning över 50 miljoner kronor.

I dag förekommer det att bolag tas över av företagsplundrare som överlåter företaget till s.k. målvakter, vilket leder till en misstro mot företag i allmänhet. Grundläggande minimikrav på dem som ingår i en styrelse skulle hindra denna brottslighet. Jag menar att regeringen bör inrätta en styrelseutbildning som ger kunskaper om företags-, skatte- och arbetslag-

stiftning och mynnar ut i ett s.k. körkort i styrelsearbete. Jag anser att innehav av ett sådant körkort ska ställas upp som ett minimikrav för att en person ska kunna ingå i styrelsen i ett publikt bolag.

Det är upp till regeringen att ta de initiativ som krävs. Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion C364 yrkandena 2, 4 och 5, som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Övriga motionsförslag - förenklad beredning, punkt 7 (s, v, mp)

Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Jan Lindholm (mp) och Fredrik Lundh (s) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt vissa motionsförslag. Då det gäller dessa förslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för våra respektive partier i motsvarande frågor i betänkandena 2006/07:CU11, 2007/08:CU7 och 2008/09:CU14, i förekommande fall ihop med företrädare för andra partier. Vi vidhåller de synpunkter som förts fram men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:Ju381 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp):

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en lag om kvotering av bolagsstyrelser som kräver att minst 40 % av vardera könet är representerat bland styrelseledamöterna i bolagsstyrelser.

2009/10:C229 av Renée Jeryd och Christina Oskarsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om diskriminering i privata bolagsstyrelser.

2009/10:C325 av Karin Åström och Berit Högman (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler kvinnor i bolagens valberedningar och styrelser.

2009/10:C336 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram lagförslag om kvotering i bolagsstyrelser.

2009/10:C349 av Bertil Kjellberg och Jan-Evert Rådström (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

2009/10:C364 av Tina Ehn och Jan Lindholm (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en lag om kvotering av bolagsstyrelser som kräver att minst 40 % av vardera könet är representerat bland styrelseledamöterna i bolagsstyrelser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att antalet styrelseuppdrag som en och samma person kan inneha bör begränsas till fem stycken i bolag med en omsättning över 50 miljoner kronor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör inrättas en styrelseutbildning med grundläggande kunskap om företags-, skatte- och arbetslagstiftning, som ska leda till ett ”körkort i styrelsearbete”.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på "körkort i styrelsearbete" för att kunna ingå i en styrelse för ett publikt aktiebolag.

2009/10:C370 av Lars Lilja (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändring i årsredovisningslagen.

2009/10:C371 av Sylvia Lindgren och Börje Vestlund (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av lagstiftning till skydd för franchisetagare.

2009/10:C396 av Anna Lilliehöök (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öppna för mikroföretag.

2009/10:C435 av Sylvia Lindgren och Agneta Gille (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdheten i näringslivets styrelser.

2009/10:C441 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdheten i näringslivets styrelser.

2009/10:C449 av Annika Qarlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frivilliga jämställdhetskontrakt mellan staten och privata och offentliga verksamheter bör införas.

2009/10:C464 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra reglerna i aktiebolagslagen så att minst 40 % av vartdera könet är representerat i de större bolagens styrelser.

2009/10:C468 av Mikael Oscarsson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vinsterna med avskaffandet av revisionsplikten för mindre företag inte ska ätas upp av ökade kostnader förknippade med exempelvis bokföringskontroller.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör gynna konkurrenskraften genom att lägga gränsvärdet för undantag från revisionsplikten på EU:s maximivärde.

2009/10:C477 av Kerstin Engle m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekonomiska föreningar.

2009/10:C487 av Anne Ludvigsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställda bolagsstyrelser.

2009/10:C488 av Carina Hägg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvotering i bolagsstyrelser.

2009/10:N389 av Ulf Holm m.fl. (mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör utredas om en särslagstiftning för sociala företag behövs även i Sverige.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagen om ekonomiska föreningar bör ses över med syftet att undersöka eventuella fördelar med att dela upp den juridiska personen i två delar för att tydliggöra den icke vinstdrivande formen.

2009/10:N394 av Lars U Granberg (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av regelverk för egenanställningsföretag.

2009/10:N429 av Per Bolund m.fl. (mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en lag om kvotering av bolagsstyrelser som kräver att minst 40 % av vardera könet är representerat bland styrelseledamöterna i bolagsstyrelser.

2009/10:A291 av Eva-Lena Jansson (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvotering till börsnoterade bolagsstyrelser.